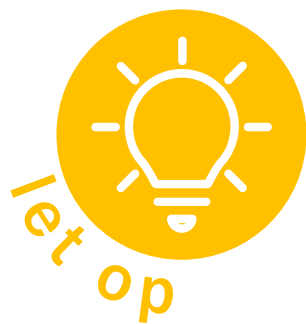

KLEUTERS FIT VOOR LEZEN

Aanbevelingen voor onderwijs en zorg

Klik op één van de picto's.

Blijf jezelf professioneel ontwikkelen

- 1. Blijf nieuwe **inzichten opvolgen** over een vlotte leesstart en het omgaan met **verschillende onderwijsbehoeften** van kinderen.

Stimuleer alle taalvaardigheden

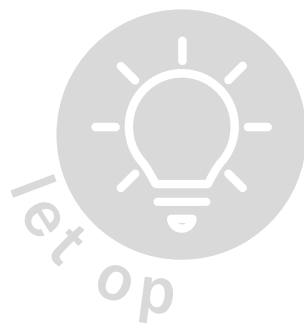
- 2. Werk aan vaardigheden die een sterke relatie hebben met **geschreven taal**, zoals fonologisch en fonemisch bewustzijn en de koppeling tussen klanken en letters. Werk tegelijk breder aan **mondelijke taal en woordenschat** om lezen met begrip goed voor te bereiden.

Organiseer je aanbod bewust

- 3. Werk op een manier die bij kleuters past en die hen **motiveert en aanspreekt**.
- 4. Hou in je aanbod rekening met de **achtergrond** van de kinderen in je groep.
- 5. Laat veel **voorbeeldgedrag** zien en **ondersteun** naar een volgende stap: van eenvoudig of sterk begeleid naar moeilijker of minder begeleid.
- 6. Hou steeds **zicht op het effect** van je aanpak en **stem je aanbod** hierop af.
- 7. Zorg voor of ondersteun een **sterke klasaanpak** om alle kinderen te bereiken. Werk in kleine groep of individueel met kinderen die **extra ondersteuning** nodig hebben.
- 8. Integreer **digitale tools en software** om je aanbod extra te ondersteunen.

voorlezen

geschreven taal

Vlieg naar een topic.

voorlezen

Lees veel voor

- 1. Lees **elke dag** voor.
- 2. Stimuleer ouders om elke dag **thuis** voor te lezen.

Zorg voor interactie en betrokkenheid

- 3. Ga in **interactie** met elkaar: lok reacties uit en **betrek** kleuters actief via open vragen en opmerkingen.
- 4. Je kan de **moeilijkheidsgraad** van de vragen **gradueel** opbouwen van eenvoudig naar complexer.

Herhaal en ondersteun visueel

- 5. Lees eenzelfde tekst of verhaal **meer dan één keer** voor.
- 6. Je kan tijdens het interactief voorlezen wijzen op de **geschreven taal**.
- 7. Je kan **beelden** in de teksten of prentenboeken gebruiken als visuele ondersteuning, bijvoorbeeld voor het aanbrengen van nieuwe woordenschat.
- 8. Interessante **woordenschat** die in de tekst vaak voorkomt, kan je benadrukken tijdens of na het voorlezen en in activiteiten bij het verhaal. Geef de kinderen kansen om die woorden veel te **gebruiken en te ervaren** (bijv. lok de woorden uit in interactie en spel).
- 9. Zet ook eens **software** of **digitale prentenboeken** in. Zorg dat de animaties en de instructies het begrip ondersteunen.

geschreven taal

Besteed expliciet aandacht aan geschreven taal

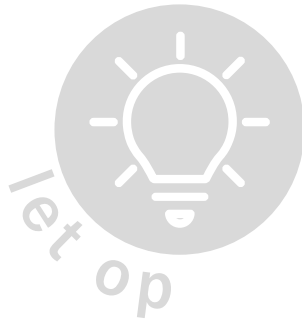
- 1. Besteed **expliciet** aandacht aan geschreven taal **in verschillende contexten**, bijvoorbeeld:
 - ❑ door het **spel** te verrijken met boodschappenlijstjes, briefjes of letters,
 - ❑ door bij het **voorlezen** expliciet de link te leggen met geschreven taal,
 - ❑ door **teksten en verhalen** te kiezen waarin geschreven taal extra opvalt.
- 2. Zorg via de geschreven taal in teksten en verhalen voor een **rijk taalaanbod**.

Werk samen met ouders

- 3. Motiveer ouders om hun kind zo vroeg mogelijk geschreven taal te laten ontdekken door bijvoorbeeld samen **boeken te lezen** en te **bekijken**.
- 4. Moedig ouders van **meertalige kinderen** aan om bij het samen lezen een taal te gebruiken die ze goed beheersen. Als ouders de schooltaal niet beheersen, kunnen ze beroep doen op hulpbronnen om de schooltaal ook naast de schooltijd in geschreven vorm te verkennen (bijv. familieleden of vrienden, meertalige prentenboeken, voorleesmomenten in bibliotheken).
- 5. Moedig bij ouders een **positieve houding** t.a.v. lezen aan.

mondelijke taal

fonologisch bewustzijn

woordenschat

herkennen van letters

Vlieg naar een topic.

mondeline taal

Stimuleer mondelinge taal vanaf jonge leeftijd

- 1. Versterk de mondelinge taal met **expliciete aandacht** voor de **verschillende taaldomeinen**:
 - ☐ spreken en luisteren
 - ☐ tekst- en verhaalbegrip tijdens het voorlezen
 - ☐ woordenschat
 - ☐ taalbewustzijn met aandacht voor zins- en woordvorming.
- 2. Stimuleer de mondelinge taal zo **vroeg** mogelijk.
- 3. Werk bij risicoleerlingen ook in **kleine groepjes**.

Bied een kwaliteitsvol taalaanbod

- 4. Bied **veel én rijke taal** aan en creëer interacties.
- 5. Laat veel **voorbeeldgedrag** zien. Gebruik niet hetzelfde taalniveau als dat van de kinderen, maar maak je taal **net iets uitdagender**. Begeleid de kinderen zo naar een hoger taalniveau.

Werk samen met ouders

- 6. Stimuleer ouders om **ook thuis** actief bezig te zijn met mondelinge taal.
- 7. Moedig ouders van **meertalige kinderen** aan om met hun kind een taal te spreken die ze goed beheersen. Als ouders de schooltaal niet beheersen, kunnen ze beroep doen op hulpbronnen om de schooltaal ook naast de schooltijd te stimuleren (bijv. familieleden of vrienden, televisie en radio, hobby's).

fonologisch bewustzijn

Werk doordacht aan fonologisch bewustzijn

- 1. Zorg dat je zelf een goed **inzicht** hebt in de **ontwikkeling van het fonologisch bewustzijn**. Besef dat het een **continuüm** is van verschillende niveaus die in elkaar overvloeien en dat het **foneemniveau** de sterkste relatie met lezen en spelling heeft.
- 2. Bied **expliciet** activiteiten aan die het fonologisch bewustzijn en de koppeling tussen klanken en letters stimuleren.
- 3. Bied **niet te veel** verschillende fonologische taken **tegelijk** aan, maar kies doordacht.

Organiseer je aanbod bewust

- 7. Stem **de inhoud en de duurtijd** van de fonologische interventie af op je doelen en de behoeften van elk kind.
- 8. Gedurende een langere periode **vaker een kort moment** oefenen is zinvoller dan enkele langdurige sessies.
- 9. Werk bij risicoleerlingen **ook in kleine groep** in je klas of praktijk.
- 10. Laat je ondersteunen door **software**.

Stimuleer het foneemniveau

- 4. Bied jonge kinderen als opwarmer **grotere eenheden** aan, zoals woorden, klankgroepen en rijm zodat ze gevoelig worden voor klanken. Werk intussen toe naar het bewustzijn van aparte klanken of **fonemen** in woorden.
- 5. Je kan de **moeilijkheidsgraad** bepalen door keuze van:
 - ☐ de taak (bijv. herkennen of samenvoegen is voor de meeste kinderen makkelijker dan analyseren)
 - ☐ de woordstructuur (bijv. herkennen van een klank is lastiger in een medeklinkercluster dan in mk, km of mkm)
 - ☐ de eigenschappen van de klanken (bijv. fffffff is vooraan makkelijker te herkennen dan p).
- 6. **Combineer** werken aan fonemisch bewustzijn **met een aanbod aan letters**.

Motiveer en evalueer

- 11. Creëer een **betekenisvolle en motiverende context** voor je activiteiten.
- 12. Leg uit **waarom en hoe** je woorden leest of schrijft.
- 13. Zet intensief in op **voorlezen**. Dit versterkt het fonologisch bewustzijn.
- 14. Blijf het niveau en de vooruitgang van de kinderen **monitoren**.

Werk samen met ouders

- 15. Stimuleer ouders om thuis ook **bewust aandacht** te schenken aan klanken en letters en om rijm- en klankspelletjes te spelen.

woordenschat

Werk impliciet én expliciet

- 1. Werk zowel **impliciet** als **expliciet** aan woordenschat.
- Impliciet:
 - ❑ 2. Creëer een **rijke, betekenisvolle en motiverende context**.
 - ❑ Laat **veel woorden en betekenissen** herhaald aan bod komen in verhalen, situaties en spel (3).
- Expliciet:
 - ❑ 4. Selecteer **interessante en gevarieerde woorden** vanuit die rijke context.
 - ❑ 5. Breng ze op **verschillende manieren** aan, bijvoorbeeld uitleggen, tonen, uitbeelden, voelen, associëren, uitdiepen.

Creëer betrokkenheid en kansen

- 9. Maak de kinderen sterk **betrokken** bij je woordenschatactiviteiten: geef ze veel kansen om de woorden **actief** te ervaren en toe te passen.
- 10. Laat woorden **meermaals** en in **verschillende contexten** aan bod komen.
- 11. Integreer **digitale tools en software** om je aanbod extra te ondersteunen.

Organiseer je aanbod bewust

- 6. Wees je bewust van je aanpak en **train jezelf**. Volg eventueel een opleiding.
- 7. Stem de **intensiteit** en **inhoud** van je activiteiten af op de kinderen.
- 8. **Observeer en evalueer** de woordenschatontwikkeling op verschillende manieren.

Lees interactief voor

- 12. Gebruik **interactief voorlezen** als actieve woordenschatkansen: lok reacties van de kinderen uit en speel erop in. Je kan ze nieuwe woorden laten **herhalen, benoemen en gebruiken**.
- 13. Je kan **verhalen selecteren** waarin bepaalde woorden vaak aan bod komen.
- 14. Je kan de **beelden** in teksten of boeken gebruiken als ondersteuning bij nieuwe woordenschat.

herkennen van letters

Organiseer je aanbod bewust

- 1. Bied letters **bewust en vaak** aan in betekenisvolle activiteiten.
- 2. Werk expliciet op het benoemen van de **klank** van een letter.
- 3. Werk bij risicoleerlingen ook in **kleine groep** in je klas of praktijk (indien mogelijk).
- 4. Verwacht alleen **effect** van wat je oefende.
- 5. Werk **niet geïsoleerd** aan letters:
 - ☐ Wijs ook op klanken en letters **in je andere activiteiten**.
 - ☐ Combineer zeker met activiteiten voor **fonologisch en fonemisch bewustzijn**.
 - ☐ Vergroot het **inzicht in geschreven taal**, bijvoorbeeld door interactief voor te lezen.

Werk samen met ouders

- 6. **Motiveer ouders** om thuis aandacht te hebben voor geschreven taal en letters. Ouders en kinderen kunnen samen letters in de omgeving zoeken. Nieuwe letters aanbieden doe je in de klas.

Werk samen met ouders

- 1. Zorg voor een **goede communicatie** met ouders.
- 2. Geef ouders **laagdrempelige adviezen** om thuis werk te maken van een **rijke taalomgeving**. Laat ze:
 - ☐ voorlezen en samen 'lezen' in allerlei boeken en materialen
 - ☐ dagelijkse handelingen verwoorden
 - ☐ rijm- en klankspelletjes spelen
 - ☐ en hun kind nieuwsgierig maken naar letters.
- 3. **Motiveer ouders** hiervoor door duidelijk te maken dat deze bewuste aandacht niet alleen de taalontwikkeling en beginnende geletterdheid stimuleert, maar tegelijk de algemene ontwikkeling van hun kind.

Werk samen met andere professionals

- 4. **Werk nauw samen met andere professionals**. Samenwerking tussen logopedisten en leerkrachten kan bijvoorbeeld een verschil maken voor een goede leesstart.
- 5. Zo kan je **kennis delen** om samen een **optimale leeromgeving** te creëren.

- Blijf jezelf professioneel ontwikkelen.
- Stimuleer alle taalvaardigheden.
- Organiseer je aanbod bewust.

voorlezen

- Lees veel voor.
- Zorg voor interactie en betrokkenheid.
- Herhaal en ondersteun visueel.

geschreven taal

- Besteed expliciet aandacht aan geschreven taal.
- Werk samen met ouders.

- Werk samen met ouders.
- Werk samen met andere professionals.

mondelijke taal

- Stimuleer mondelinge taal vanaf jonge leeftijd.
- Bied een kwaliteitsvol taalaanbod.
- Werk samen met ouders.

fonologisch bewustzijn

- Werk doordacht.
- Stimuleer het foneemniveau.
- Organiseer je aanbod bewust.
- Motiveer en evalueer.
- Werk samen met ouders.

woordenschat

- Werk impliciet én expliciet.
- Organiseer je aanbod bewust.
- Creëer betrokkenheid en kansen.
- Lees interactief voor.

herkennen van letters

- Organiseer je aanbod bewust.
- Werk samen met ouders.

© illu: Jacques & Lise

KLEUTERS FIT VOOR LEZEN

Belangrijke signalen

Aanbevelingen

Materiaalbesprekingen

Infofiches

fit-voor-lezen.thomasmore.be

THOMAS
MORE